مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

لیکنه: امیرکران ۲۰۲۴/۰۳/۱۶

د پاکستان غیرشفاف انتخابات او د سیاسی مشروعیت ننګونې

(دویمه برخه)

د مقالې په لومړی برخه کې په پاکستان کې د 08 فبرورۍ ، 2024 کال د پارلمانی انتخاباتو تقلب ، غیرشفافیت او د پوځ په دستور د انتخابات د کمیسیون لخوا لاس وهنو او د نوازشریف د مسلم لیګ د ګوند په ګټه د انتخاباتو نتایج بدلولو ته په لنډه توګه اشاره وشوه د مقالې په دغه برخه کې په انتخاباتو کې د درغلیو ، امنیتی پیچلی وضعیت ، اقتصادی ژور بحران ، د عدم اعتماد او له IMFیا د پیسو نړیوال صندوق څخه د زیات قرض اخیستلو په ستونزمنو شراطو لیړ تم کیږو ، د امنیت ساتلو او ټینګولو لپاره د پاکستان د ځمکنیو پوځونو لوی درستیز جنرال عاصم منیر د 9 قول اردو قوماندانانو او د ستر درستیز د قرارګاهGHQ له اوه لسو (17) افسرانو (پرینسیپل سټاف افیسرز) سره مخکی له انتخاباتو غونډه وکړه ، په غونډه کې په ټول پاکستان خصوصاً په بلوچستان او پښتونخوا کې دامنیت په ټینګولو او هم د انتخاباتو د اوږدی مودی په پایلو او د خپلو لاس پوڅو کاندیدانو په ګټه د نتایجو په بدلولو بحث او تبادل نظر وشو او هم موقت حکومت ته ئی د امنیت د تامینولو ډاډ ورکړ ، ولی د پوځی قطعاتو د شتون سره سره د بلوچستان په پشین ، ژوب ، قلعه سیف الله ، تربت او د پښتونخوا په دیره اسمعیل خان د درابن په سیمه کی د پولیسو په قرارګاه مرګونی حملی وشوی چی په لس ګونو امنیتی ځواکونو ته ئی مرګ ژوبله واړوله ، همدا ډول د انتخاباتو یوه ورځ مخکی د بلوچستان لبریشن ارمی (BLA) او بلوچستان سرمچار لخوا په بولان دره ، مچ ، پنجګور کی مرګونی حملی شوی چی د پاکستان پوځی پرسونل او امنیتی قواوو ته ئی تلفات واړول ، د یادولو ده چی BLAاو بلوچستان سرمچار دا څو لسیزی د بلوچستان د ازادۍ لپاره جنګیږی ، دا هم زیاته شی چی انتخابات د نظامی مفرزو او قطعاتو د ځای په ځای کیدو سره سره د ترس او ویری تر سیوری لاندی په داسی شرایطو کی پیل شول چی تیلی کمونیکیشن ، انترنیتی او ډیجیټل خدمتونه قطع کړی شوی ول ، په ځوانانو ، ښځینه وو او د عمران خان په مشرۍ د تحریک انصاف په ګوند غیرقانونی بندیزونه ول ، اړینه ده چی دا حقیقت څرګند شی چی په پاکستان کی هیڅکله هم شفاف او ازاد انتخابات نه دی شوی ، هیڅا دا فکر نه کاوه چی د زندانی عمران خان په مشرۍ به د تحریک انصاف ګوند وتوانیږی چی د ټولنیزی میډیا په مټ به د سختو محدودیتونو په موجودیت کی د عمومی انتخاباتو پایلی په حیرانوونکی توګه بدلی او خلک به د خپلو رایو په وسیله ټولنیز ټرون له سره ولیکی ، د پاکستان ولس خصوصاً ځوانانو او ښځینه وو د نوازشریف د ګوند په ګټه د لندن پلان او د پوځی استبلشمنټ انجنیرینګ سکیم schemeله ناکامۍ سر مخامخ کړ ، مغرور او فاشیست پوځ او استخباراتی شبکو ته ئی کلکه څپیړه پر مخ ورکړه خو د انتخاباتو پایلی د انتخاباتی کمیسیون لخوا د خپلو انتصابی یا selectedکاندیدانو په ګټه بدلی شوی ، څرګنده نه ده چی ولس به څه عکس العمل وښئی ، د نړۍ ډله ایزو رسنیو mass media لکه ایکانومیست ، CNN، نیویارک ټایمز ، بلومبرګ ، د هند ، برتانیا او نورو هیوادو اطلاعاتی شبکو راپوررونه ورکړی چی انتخابات له تقلب او درغلیو ډک ول ، همدا رنګه د کامنویلت هیوادو نظارت کوونکی هیـأت observer delegation چی غړو هیوادو ته د انتخاباتو د کنټرول لپاره ځی ، پاکستان ته هم راغلی وو د دغه هیواد له مختلفو کتـګوریو لکه ګوندونو ، میـډیا ، بیروکراتانو او مسـؤلو کسانو سره مصاحبی وکړی وروسته ئی د یوه مطبوعاتی کنفرانس له لاری وویل چی (انتخابات ازاد او شفاف نه ول ، د PTIیا پاکستان تحریک انصاف په غړو او خواخوږو انټرنیټ بند او د دوی د انتخاباتی کمپاین د خوشی سمبول چی د کریکټ ډنډه یا BATوو هغه ئی ځنی واخیست ، خلک ئی په ډول ډول بهانو ډارول تر څو انتخابی حوزو ته ولاړ نه شی) یاده دی وی چی د کامنویلټ هیوادو هیـأت د جمهوری نظام او دموکراسۍ د بقا او ودی لپاره په ټولو هیوادو کی پریکټیس کوی ،د نواز شریف په مقابل کی د تحریک انصاف ګوند ډاکټره یاسمین راشد د شپی کامیابه اعلان شوه ولی په سبا ئی هغه ناکامه او نواز شریف په جعلی رایو کامیابه کړ همداسی ریحانه ډار او په سلګونو نور ، د راولپنډۍ کمشنر لیاقت علی چـټـهـه چی په انتخاباتی حوزو او صندوقونو ئی نظارت درلود

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزي بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

مطبوعاتو او رسنیزو شبکو ته په یوه کنفرانس کی وویل چی انتخابات له درغلیو ډک او غیرشفاف ول ، د عمران خان د ګوند 13 هغه کاندیدان چی ملی اسمبلۍ ته کامیاب ول ، د نواز شریف د ګوند کاندیدان ئی د 70 , 70 زرو په جعلی رایو کامیابه کړل ، د تحریک انصاف د ګوند عمومی سکرتر او د عمران خان لخوا د صدراعظمۍ مقام ته کاندید عمر ایوب خان په مطبوعاتی کنفرانس کی وویل چی)د پاکستان په تاریخ کی د 08 فبروری انتخاباتی درغلیو د مور یانی mother of rigging حیثیت درلود (.عمر ایوب د فیلډ مارشال ! ایوب خان لمسی او د پاکستان د پخوانی خارجه وزیر او ملی اسامبلۍ رئیس ګـوهـر ایوب خان زوی ده ، (د ایوب خان په هکله هم هندی او ځنی نوری رسنۍ لیکی چی نوموړی ، Self Field Marshallیانی پخپله ئی ځان مارشال اعلان کړی) ، ولی په پاکستان کی ، 1973 متفقه اساسی قانون تر پښو لاندی کیږی او دموکراسی په خطر کی ده ؟ :

د پاکستان یو مترقی لیکوال مرحوم پروفیسور وارث میر په خپل کتاب (فوج کی سیاست) کی لیکلی د پاکستان د 1973 متفقه اساسی قانون د دغه هیواد د وسله وال پوځ لخوا څو واره نقض ، معطل او نه تطبیق کیږی او اوس د کوما په حالت کی له ستری محکمی د عدالت د احیا په تمه ده ، برتانوی استعمار چی په 1947 م کال د هند له نیمی وچی شاتګ ته مجبور شو اوږدمهاله ستراتیژۍ ئی دا وه چی په هند او پاکستان کی دموکراسۍ نهادینه شی ، په هند کی په دوو کالو کی اساسی قانون تصویب او دموکراسۍ پلوه بنسټونه مخ په وده روان ول ولی په پاکستان کی د صدراعظم لیاقت علی خان پرمهال مؤقت اساسی قانون د 1935 کال د Government of India Act یا ښکیلاکی قانون په اساس رامنځ ته شو ، او هم د نوی اساسی قانون لپاره ائین ساز کمیسیون وټاکل شو ، پوښتنه داده چی ولی په هند کی دموکراسی نهادینه او اساسی قانون وروسته له دوو کالو تدوین او عملی کیده مګر په پاکستان کی برعکس تر 1956کال پوری د استعماری قانون له مخی اجراأت کیدل او مستقیماً په لندن پوری تړلی ول ، عابدحسن منټو د پورتنی کتاب په مقدمه کی لیکی (د پاکستان غورځنګ په منظم ډول د لاهور د 1940 قراداد له مخی فعالیت پیل کړ خو دغه تحریک د استعمار ضد مبارزی په ځای د نیمی وچی د مسلمانانو د ځانګړی هیواد د جوړولو په محور راڅرخیده دلیل ئی دا وو چی د پاکستان د تحریک رهبری اکثریت جاګیرداره یا فیوډاله طبقه وه او له انګریزی استعمار سره په پټو معاملو مصروف ول ، منټو زیاتوی ، محمد علی جناح په 11 اګست 1947 د اساسی قانون د تدوین د کمیسیون په لومړنۍ جلسه کی د جمهوری او سیکولر پاکستان تصویر وړاندی کړ ، مګر د جناح دا وینا لومړی سانسور او بیا ورکه شوه ، داځکه چی د جاګیردارانو استازی د قانون جوړولو په کمیسیون کی برخه درلوده د هغوی لپاره جمهوری او دموکراسۍ پلوه روایت او ارزښتونه د منلو وړ نه ول) همدا ډول په 1950 م کال د لیاقت علی خان صدراعظم لخوا د پاکستان د اساسی قانون ډرافت یا مسوده ترتیب شوه ، د وړاندی شوی مسودی له مخی ، ١ > د غربی او شرقی پاکستان پارلمان به ملی اسمبلۍ او د سـنا مجلس ولری چی د پاکستان د دواړو برخو څخه به مساوی نمایندګان پکی برخه اخلی ، ٢ -> اردو ژبه به په ټول پاکستان کی ملی او دولتی ژبه وی ، دا دواړه وړاندیزونه غیرعادلانه او رد شول ځکه د شرقی پاکستان نفوس له غربی پاکستان څخه زیات او هم اردو ژبه بنګالیانو، پښتنو او بلوڅانو ته د منلو نه وه ، د اساسی قانون بله مسوده په 1953 کال د صدراعظم محمد علی بـوګـره لخوا وړاندی شوه چی د The Bogra Formulaنومیده ، د اساسی قانون د دغی مسودی له مخی به د پاکستان د نفوس په اساس د پارلمان لپاره څوکۍ ورکول کیږی چی د شرقی پاکستان (اوسنی بنګله دیش) سهمیـه 165 سیټونه او د غربی پاکستان سـهمیه 135 سیټونه وړاندیز شوی وه ، چی دا فورموله هم رد او ونه منل شوه ، دغه کړکیچن وضعیت او جاګیرداری سیستم ته د پوځی استبلشمنټ لخوا هم لارښوونه کیدله او پاکستان عملاً د سیاسی بحران خواته ولاړ ، حاکمی طبقی د خپل اقتدار د ټینګولو لپاره په امریکا کی د پاکستان سفیر غلام محمد چی د فلج په مرض اخته او امریکائی ښځه ئی ترجمانه وه د ګورنرجنرال په حیث وګمارو ، هغه په 1953 کی د پاکستان د اساسی قانون د تدوین کمیسون لغوه اعلان کړ چی د دغه اقدام په ضد تمیزالدین عالی محکمی ته مراجعه وکړه ، په محکمه کی د محکمی رئیس قاضی منیر (چیف جستیس منیر) کیس رد کړ او لندن ئی هم ملاتړ وکړ او دا ئی « د ضرورت نظریه یا « Doctrine of Necessityوبلله ، وروسته له دغه بحران په 1954 کی ئی ایالتی انتخابات وکړل چی په شرقی پاکستان کی د محمدعلی جناح مسلم لیګ ګوند د رئیس په ګډون اکثریت مسلم لیګیان ناکامه شول ، د ضرورت تیوری ته په کتو ، متقاعد بریدجنرال سکندر میرزا او د پوځ مشر جنرال ایوب خان هڅه وکړه چی فلج ګورنرجنرال غلام محمد د مریضی په پلمه د تداوی لپاره خارج ته ولیږی ، غلام محمد نه منل خو په زور امر پری تحمیل شو او په نتجه کی په 1955 کی متقاعد بریدجنرال سکندر میرزا د پاکستان ګورنرجنرال مقرر شو او حکومت عملاً د پوځی استبلشمنټ په اختیار کی ولوید ، سکندرمیرزا له پخوا د قدرت اخیستو په لټه کی وو ، او خپل دوست جنرال ایوب خان ئی هم په اقتدار کی ورګډ کړی وو ، نوی ګورنرجنرال سکندر میرزا د حکومتی اقداماتو په ترڅ کی په دریو کلونو (له 1955 تر 1958 پوری) پنځه (5) صدراعظمان په ترتیب سره محمدعلی بوګره بیا چودری محمدعلی چی یو بیروکرات وو په 1956 کی ، حسین شهید سهروردی چی د اقتدار خپلولو هـڅه ئی کوله

برطرف همدا رنګه ابراهیم اسمعیل چندریګر دوه میاشتی وروسته له صدراعظمی مقام څخه لیری کړی شو وروسته له هغه د پنجاب د ایالت څخه ملک فیروزخان نـون د صدراعظمی په وظیفه وګمارل شو او د هغه اقتدار دوام وکړ، سکندر میرزا حکومتی چاری په ټوکو او مسخره توګه پرمخ بیولی په هغه مهال د هند منتخب صدراعظم جواهر لال نـهرو هم په تمسخر ورته لیکلی ول چی (میں اتنی دھوتیاں نہیں بدلتا جتنی تیزی سے پاکستان میں وزیراعظم بدلتے ہیں ، I don’t change “Dhooti” as fast as Pakistan changes its prime ministers
ترجمه : زه دومره دهوتیاں یا د کالو لُنګ نه بدلوم لکه څومره په چټکۍ سره چی په پاکستان کی صدراعظمان بدلیږی)
د یادولو ده چی په پاکستان کی د اساسی قانون په تدوین او تصویب کی ځینی پیچلتیاوی او ستونزی لکه د غربی او شرقی پاکستان د نفوس په تناسب کی توپیر ، د دولت او مذهب ترمنځ د اړیکو معامله ، د اقلیتونو د حقوقو او په پارلمان کی د څوکیو په ویش د اختلاف مسئله د پام وړ پیچلی وضعیت را منځ ته کړی وو چی اکثران ئی د نوموړی هیواد جاګیرداره طبقه او پوځی استبلشمنټ وو ، او په غربی پاکستان پوری ئی تړاو درلود ، په پاکستان کی اساسی قانون د فبروری په میاشت 1956 م کال کی وروسته له 9 نهو کالو رامنځ ته شو ، سکندر میرزا جمهور رئیس او جنرال محمد ایوب خان د وسله والو ځواکونو قوماندان یا commander in chief مقرر شول ، چی د 1956 اساسی قانون له مخی باید انتخابات وشی خو هم سکندر میرزا او هم ایوب خان د انتخاباتو له رایو په ویره کی ول او دوی د انتخاباتو په کولو خپل زوال لید ، ایوب خان تقاعد کیده او سکندر میرزا انتخابات بایلل له څکه ئی په 1958 کی مخکی له انتخاباتو اساسی قانون منحل او د ایوب خان په مشرۍ ، مارشل لاء Martial Law (نظامی حالت) اعلان کړ ، ایوب خان هم پیچلی وضعیت ته په کتو خپل پخوانی دوست متقاعد بریدجنرال او جمهور رئیس سکندر میرزا لندن ته لاس تړلی ولیږو ، سکندر میرزا او د ده میرمنی ناهید میرزا ته په لندن کی د عمر تر پایه کور ، معاش او ټول امتیازات ورکول کیدل ، سکندر میرزا چی مړ شو مړی ئی د پاکستان په ځای تهران ته یووړ او هلته دفن کړی شو ، شجاع نواز په خپل کتاب Cross Swords کی لیکی چی په پاکستان کی د لومړی ځل لپاره مارشل لاء د پوځ په عوض یوه ملکی جمهور رئیس سکندر میرزا چی د شرقی پاکستان وو ولګوله .... ادامه لری ، په بله مقاله کی د سکندر میرزا ښځه ناهید چی د ایران د دیپلومات میرمن وه ، د پاکستان امنیتی ، اقتصادی ژور بحران ، د قرض اخیستلو د لوړ والی کړکیچ او نورو اړوند موضوعاتو ته اشاره وشی ،

نیټه : 15-03-2024

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ